

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه کتاب های آگاه سازی پیشگیری از عقب ماندگی ذهنی

مؤلفین:

دکتر نرگس السادات نوری، دکتر عصمت کریمیان

حسین خاکشور

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
مرکز توسعه دیجیتال و اسناد افتاد
سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سرشناسه: نوری، نرگس السادات، ۱۳۴۹ -

عنوان و نام پدیدآور: پیشگیری از عقب ماندگی ذهنی (ویژه فراگیران)/

مؤلفین نرگس السادات نوری، عصمت کریمیان، حسین خاکشور؛ [با حمایت] سازمان بهزیستی کشور، مرکز توسعه و پیشگیری و درمان اعتیاد، معاونت پیشگیری از معلولیت ها.

مشخصات نشر: اصفهان: پیغام دانش، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۳۲ ص.: مصور (رنگی)، جدول.

فروست: مجموعه کتاب های آگاه سازی.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۷۱-۴۶-۰

وضعیت فروست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۳۱.

موضوع: عقب ماندگی ذهنی

موضوع: عقب ماندگی ذهنی -- پیشگیری

شناسه افزوده: کریمیان، عصمت، ۱۳۵۱ -

شناسه افزوده: خاکشور، حسین، ۱۳۴۸ -

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور، معاونت پیشگیری از معلولیتها

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲، ۱۹/ن۹ RJ۴۹۹

رده بندی دیویی: ۶۱۸/۶۲۸۵۸۸

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۴۶۸۲۴

انتشارات پیغام دانش

اصفهان، خیابان فردوسی، خیابان منوچهری، خیابان مجمر جنوبی

کوی شهید بیگی، ساختمان خورشید، شماره ۲

تلفن: ۱۲ - ۲۱۲۴۷۱۱، ۰۹۱۳۱۰۰۵۱۲۹

عنوان: پیشگیری از عقب ماندگی ذهنی (ویژه فراگیران)

مؤلفین: دکتر نرگس السادات نوری، دکتر عصمت کریمیان

حسین خاکشور

صفحه آرا: زهره باقری

تیراژ: ۵۰۰۰ جلد

سال چاپ: ۱۳۹۲

لیتوگرافی: طلوع

چاپ: پرستو

صحافی: بهار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۷۱-۴۶-۰

عنوان	صفحه
پیش گفتار	۴
مقدمه	۵
تعریف عقب ماندگی ذهنی	۶
طبقه بندی عقب ماندگی ذهنی	۷
علل عقب ماندگی ذهنی	۱۰
۱- عقب ماندگی ذهنی به علت عوامل ارثی	۱۰
۲- عقب ماندگی ذهنی به علت اتفاقات دوران بارداری	۱۱
۳- عقب ماندگی ذهنی به علت حوادث زایمانی و بعد از تولد	۱۵
۴- عقب ماندگی ذهنی به علت عوامل محیطی، اجتماعی و فرهنگی	۱۹
عوامل قطعی مؤثر در رشد هوش	۲۰
زردی نوزادان	۲۲
سندروم داون	۲۴
علت سندروم داون	۲۴
علائم سندروم داون	۲۵
پیشگیری	۲۶
اصول پیشگیری اولیه عقب ماندگی ذهنی	۲۶
اصول پیشگیری ثانویه عقب ماندگی ذهنی	۲۹
اصول پیشگیری ثالثیه عقب ماندگی ذهنی	۳۰
منابع	۳۱

پیش گفتار:

عقب ماندگان ذهنی افرادی از جامعه هستند که از نظر فعالیت های ذهنی نسبت به همسالان خود نارسایی داشته و در نتیجه از توانایی یادگیری، همسازی با محیط، بهره برداری از تجربیات، درک مفاهیم قضاوت و استدلال صحیح به درجات مختلف محرومند و نارسایی فعالیت های ذهنی آنها از بدو تولد یا مراحل اولیه کودکی وجود دارد. در هر صورت هر عقب ماندگی و اختلال ذهنی یک مورد اختصاصی است و احتیاج به راه حل فردی دارد. مروری بر تاریخ عقب ماندگی ذهنی نشان می دهد در هر دوره ای از تاریخ، در هر فرهنگ و تمدنی و در همه طبقات اجتماعی افرادی وجود داشته اند که از نظر فعالیت اجتماعی پایین تر از حد طبیعی بوده اند و این امر سازگاری آنها را با محیط زندگیشان مشکل ساخته است. تولد کودک معطل و عقب مانده ذهنی به مثابه زنگ خطری برای اجتماع است چرا که این افراد علاوه بر آنکه در پیشرفت جامعه زیاد مؤثر نیستند، به سبب نقص و معلولیتشان بار اقتصادی سنگینی را بر خانواده و جامعه تحمیل می کنند.

عقب ماندگی ذهنی یکی از مشکلاتی است که جامعه بشری با آن دست به گریبان است. سازمان جهانی بهداشت تخمین می زند در سراسر جهان ۱۲۰ میلیون نفر مبتلا به عقب ماندگی ذهنی هستند. در مطالعات نشان داده شده است که هم عقب ماندگی خفیف هم شدید در پسرها شایع تر است. در عقب ماندگی خفیف نسبت پسر به دختر ۲ تا ۵ برابر و در عقب ماندگی شدید ۲ تا ۲/۵ برابر ذکر شده است.

عقب ماندگی ذهنی در بسیاری موارد ایجاد ناتوانی شدید می کند که در کل دوره زندگی ادامه می یابد. در این اختلال، نقص قابل توجه هوش، باعث محدودیت عملکرد فرد می شود و فرد در رفتار، تطابق از خود محدودیت هایی نشان می دهد. همچنین عقب ماندگی ذهنی، فرد را در وضعیت ناساعد اجتماعی قرار می دهد، چنانکه ممکن است این وضعیت بسیار بیش از خود ناتوانی برای فرد، معلولیت زامی باشد.

در واقع عقب ماندگی ذهنی بیماری نیست بلکه نتیجه فرآیندی مرضی در مغز است که مشخصه آن محدودیت در کارکرد هوش و انطباق است. در غالب موارد علت عقب ماندگی ذهنی مشخص نیست و عواقب آن از روی اشکالات هوشی و مهارت های زندگی فرد مشخص می شود.

هر عاملی که در رشد طبیعی مغز قبل از تولد، در حین تولد و یا در دوران کودکی اختلال ایجاد کند می تواند باعث عقب ماندگی ذهنی گردد. یکی از مهم ترین عوامل پیدایش کودکان عقب مانده ذهنی، اختلالات و نارسایی های ژنتیکی است و نیز از جمله عوامل متعددی که در ایجاد معلولیت ذهنی کودکان مؤثر است ازدواج های قاعیمی و پیوند های خویشاوندی (هم خونی) است.

علیرغم آنکه تا کنون بیش از صدها علت برای عقب ماندگی ذهنی عنوان گردیده

است معیناً هنوز بسیاری از علل عقب ماندگی ذهنی ناشناخته مانده است. طبق آمارهایی مختلف که مبتنی بر تحقیقات و مطالعات فراوان است، حدود سه درصد از کل کودکان و دانش آموزان سنین مدرسه به طور قابل ملاحظه ای دچار عقب ماندگی ذهنی بوده اند. لذا لزوم شناخت این قبیل کودکان و آشنایی هر چه بیشتر با علل وقوع عقب ماندگی ذهنی و از همه مهم تر روش های پیشگیری از آن امری کاملاً واجب و اجتناب ناپذیر است.

تعریف عقب ماندگی ذهنی:

طبق تعریف، عقب ماندگی ذهنی حالتی است که در آن کارکرد هوشی عمومی فرد به میزان چشمگیری زیر حد متوسط است که سبب تخریب هم زمان رفتار انطباقی شده است و یا همراه آن می باشد و در حین دوره رشد، پیش از هجده سالگی تظاهر یابد.

به طور کلی عقب ماندگی ذهنی عبارت است از کم هوشی که سبب بی کفایتی فرد در ایفای وظایف اجتماعی شده و یا باعث ناتوانی او در کسب مهارت هایی شود که مناسب او هستند.

